

reportatge

Un mosaic de religions

A la regió de Girona, segons l'*Informe de les confessions religioses de les comarques gironines* elaborat el 2018 per la Direcció General d'Afers Religiosos, hi ha un total de 628 centres de culte, dels quals 427 són de l'Església catòlica romana.

Text > **PITU PUJOL**, mestre de religió

Fotos > **DANI SALVÀ**

>> Ofici solemne durant l'Aplec de Santa Llúcia de l'Arboç.

Podem afirmar que gairebé el 70 % dels centres de culte de les comarques gironines són catòlics. Parlem d'esglésies, basíliques, ermites i de la catedral de Girona. No obstant això, potser l'Església catòlica és la confessió que avui en dia sembla que experimenta un retrocés de fidels més important. És evident que venim d'una tradició catòlica que gairebé exercia el monopoli espiritual a la província fins a finals del segle xx, però tenim la impressió (i les dades ho confirmen) que cada vegada hi ha menys catòlics practicants. Però això no significa, ni de bon tros, que hagin abandonat la fe. Aquesta idea de reencantament del món, doncs, del nou interès cap a allò espiritual i transcen-

dental, sembla que hagi deixat de banda la pràctica religiosa més tradicional. A Girona, tot i que la gran majoria dels espais dedicats a cultes religiosos són catòlics, no estan del tot concorreguts. Podríem justificar aquesta davallada per diversos motius.

En primer lloc, cal recordar que hi ha hagut un trencament de la transmissió de la fe. Allò que els nostres avis tenien com a fonamental s'ha posat en dubte i, fins i tot, s'ha ridiculitzat. Aquesta esquerda en el llegat ha fet que moltes persones deixessin d'anar a les parròquies o que només s'hi acostessin per al més essencial: batejos, casaments i enterraments. Ens trobem, per tant, davant d'un problema de credibilitat en el traspass de la fe. El missatge és bo, però potser s'ha posat massa l'accent en la moralitat de les persones i la litúrgia i no tant en la bondat de les obres. «El nucli de la fe són també les benaurances i no només els manaments», afirmen molts preveres que veuen perillar la seva continuïtat en el sacerdocí.

En segon lloc, és una evidència que la fe catòlica ha bastit durant molts segles la nostra identitat com a poble. N'hi ha prou amb mirar les festivitats del nostre calendari: Setmana Santa, Nadal, la Immaculada, les festes majors en honor als sants de cada poble, Sant Joan... No acabariem mai. Però, com en molts altres aspectes de la nostra vida, se n'ha mantingut la forma però no el fons, el contingut. Celebrem el Nadal, però no en sabem el significat; fem el pont de la Immaculada, però no en coneixem l'origen, o esperem la Setmana Santa per fer vacances, però no sabem per què cada any varia de dates.

La festa del Holi

Aquests problemes, però, no només es donen en el món catòlic, sinó que afecten tots els àmbits de la nostra societat. Un bon exemple d'això és el Holi, d'origen hindú (conegut també com a la «festa dels colors») perquè la gent es tira pigments) que celebra l'arribada de la primavera, en què els colors tenen a veure amb el renaixement de la natura, la floració i la capacitat de perdonar i deixar enrere tot el que forma part del passat. Aquesta festivitat marca també el pas de la mort a la vida, d'allò que no té color a allò que en té. En certa manera, el significat el podem relacionar de manera evident amb la Setmana Santa i la resurrecció de Jesús del cristianisme,

és a dir, el triomf de la vida per sobre de la mort. Després d'uns mesos en què la terra ha estat morta, arriba la primavera i esclata la joia. Tot i aquest significat tan bonic, el Holi ens ha arribat sense el seu contingut essencial i es fan festivals Holi, curses Holi i concerts Holi tot l'any. Així doncs, el que hem fet és banalitzar i simplificar una festivitat religiosa i quedar-nos només amb el seu bonic embolcall de llum i colors.

A les comarques gironines, la comunitat hindú té dos temples propis, però per afinitats tendeix a celebrar les festes conjuntament amb la comunitat sikh, que té més presència a la província. En total, podem comptabilitzar cinc temples sikhs, el més nou dels quals és a Lloret de Mar. Així doncs, el sikhisme ha arrelat amb força a la nostra regió: Salt, Lloret de Mar, Olot o Santa Coloma de Farners tenen comunitats estables de sikhs. Es tracta d'una religió assentada originàriament al nord de l'Índia i al Pakistan, a la província històrica del Panjab (coneguda per la seva cultura i tradició religiosa diferenciada), que forma un gran grup religiós en diàspora arreu del món. Es tracta, per tant, d'una cultura oberta i amb voluntat cosmopolita, que no s'amaga de les seves creences, sinó tot al contrari.

Podem reconèixer fàcilment els membres de la comunitat sikh pels mocadors que porten enrotllats al cap. Tot i ser el seu tret més característic, no és ni de bon tros una qüestió gratuïta o estètica, sinó que representa una de les seves cinc *k*, és a dir, les cinc normes referents a l'aparença quotidiana que han de seguir. El primer d'aquests cinc articles de fe fa referència al fet que els sikhs han de deixar-se créixer els cabells durant tota la vida i no tallar-se'ls mai (*kesh*). En segon lloc, han de dur una polsera d'acer anomenada *kara*. La tercera norma fa referència a la pinta de fusta (*kanga*) que sempre han de fer servir per pentinar-se. El quart article de fe indica que han de portar una roba interior específica anomenada *kachera*. I el cinquè i darrer article implica dur una daga d'acer (*kirpan*) que antigament es feia servir per a l'autodefensa, però que no pot ser utilitzada mai per cometre delictes. Tot i el caràcter bel·licós d'aquesta última norma, el sikhisme es fonamenta en una doctrina totalment pacifista. El seu origen es remunta als ensenyaments del guru Nanak Dev Ji i a deu altres gurus del Panjab del segle xv.

Les seves creences entren en conflicte, en un origen, amb l'islam i l'hinduisme, ja que aboleixen el sacrifici, el sacerdoti i el sistema de castes, i avui en dia es caracteritzen per dur un estil de vida positiu i optimista.

Tal com hem dit, a les nostres comarques hi ha diversos temples sikhs (que reben el nom de *gurdwares*) en els quals es venera el llibre sagrat *Adi-granth* i on també es pot anar a menjar en comunitat, ja que és molt característic d'aquesta fe compartir el menjar amb aquell qui ho necessita. Per entrar al temple hi ha un parell de normes molt senzilles: cal tapar-se el cap amb un mocador i anar descalç. Un cop a dins, s'ha de ser respectuós amb l'espai, aprofitar per meditar i reflexionar a través dels textos sagrats i l'escriptura, i deixar-se emportar per la música i el cant. Els símbols que identifiquen el sikhisme (i que podem observar en cotxes, adhesius o, fins i tot, en els cartells indicatius dels temples) són una espasa recta que simbolitza el coneixement de Déu, així com les espases corbades, que representen la sobirania política i espiritual, i una arma en forma de foc, que simbolitza la unitat de Déu.

La comunitat ortodoxa

Aquesta idea de comunitat, de gran família religiosa, és una de les constants més evidents que trobem en les diverses religiositats que a poc a poc han anat arrelant a les nostres contrades. Unes de les comunitats que fa més temps que hi és present és la comunitat cristiana ortodoxa. Disposen d'un total de quinze esglésies i tenen la particularitat d'estar dividides segons el lloc d'origen dels membres, de manera que depenen de diversos patriarcats, sigui el rus, el romanès o el serbi, entre d'altres. El que té més presència és el patriarcat ortodox de Romania, que disposa de diverses esglésies repartides per tot el territori. Aquestes petites esglésies depenen estrictament del bisbat ortodox romanès d'Espanya i Portugal, que té seu a Madrid, i ajuden a mantenir en contacte la comunitat en diàspora.

A Pont de Molins, a l'Alt Empordà, per exemple, hi ha una petita església lligada al patriarcat ortodox romanès on cada diumenge a les deu del matí celebren la litúrgia i comparteixen un petit àpat comunitari. És aquí on rau la fortalesa d'aquestes comunitats: el

>> Festa del Baisakhi a Lloret de Mar, la més important de la comunitat sikh.

vincle entre els assistents, en el fet de compartir la llengua, la tradició, la cultura i la nostàlgia d'un país llunyà que han hagut de deixar per així millorar les seves condicions de vida. Una de les conseqüències de tenir una comunitat petita i en diàspora és que a l'estiu gairebé no hi ha cultes, ja que una gran majoria dels feligresos són als seus països d'origen.

La col·laboració ecumènica és constant amb l'Església catòlica, i les relacions entre ambdues comunitats cristianes són positives i fructíferes. No obstant això, la falta de suport institucional i de cessió d'espais fa que aquestes petites esglésies hagin de cercar finançament intern per mantenir els llocs de culte adequats a les seves necessitats. La divisió entre l'Església catòlica

i l'ortodoxa, però, es remunta al 1054, quan les esglésies ortodoxes d'Europa oriental, els Balcans i l'Àsia occidental es varen separar de l'Església catòlica romana. L'escissió o Gran Cisma fou la conseqüència de la divergència d'opinions al voltant de la Santíssima Trinitat. També cal tenir present que l'Església catòlica tendeix a insistir en la naturalesa pecadora de la humanitat, mentre que l'ortodoxa oriental reconeix sobretot la bondat fonamental de la naturalesa humana.

Aquesta idea de bondat queda molt ben reflectida en una anècdota del pare Laurentiu, establert a Pont de Molins, que fa més de catorze anys que exerceix com a sacerdot ortodox a l'Alt Empordà. Explica que quan va arribar per primera vegada a Catalunya li va xocar molt

>> Celebració de la Pasqua ortodoxa a Pont de Molins per part de la comunitat ortodoxa romanesa, amb el pare Laurentiu dirigint l'ofici.

que la gent deixés la bombona de butà al carrer, amb els diners justos enganxats al tap i que ningú els robés. Quan va veure aquesta confiança mútua entre la gent del poble, va copsar que la nostra societat, la catalana, és una societat bona, que confia en la gent. I això va fer que decidís quedar-se a predicar, primer a Figueres i ara a Pont de Molins.

Finalment, cal esmentar que els ortodoxos donen molta importància al culte. Si mai aneu a una missa de culte ortodox, veureu com bona part del temps el sacerdot està situat darrere un panell o cortina, fora de la vista de la congregació, ja que aquest misteri ocult simbolitza el misteri central de la fe cristiana ortodoxa.

Esglésies evangèliques

La idea de comunitat és també molt important entre les diverses esglésies evangèliques de la província. En total n'hi ha 87 d'obertes, la qual cosa converteix aquesta fe en la segona en nombre de temples a Girona. Aglutina un nombre divers de doctrines, però totes estan d'acord en l'essència del missatge cristià: Déu és el creador del món, Jesús és el fill de Déu (que ve a la Terra a netejar-la dels pecats de la humanitat) i la Verge és la mare de Jesús. A diferència de la catòlica, la comunitat evangèlica no la dota de santedat, i té vetades les imatges i el culte als sants. A més a més, l'Església evangèlica no té sacerdots, sinó pastors o ancians que presideixen el consell d'ancians i que dirigeixen el culte i l'ofici cada diu-

menge al matí. La seva funció és comentar la Bíblia i explicar-ne les interpretacions pertinents a través de l'estudi i la fe. És característica d'aquesta comunitat la voluntat de fer missions i de donar a conèixer el missatge de Jesús a través de les seves obres. La idea central, per tant, és viure com va viure Jesús i compartir el seu missatge. Com podem veure per les xifres, és una comunitat que creix exponencialment, ja que la vinguda de

>> Seguidors de la Fe bahá'í celebrant la festa del Ridván, el nom del jardí on Bahá'u'lláh, fundador de la Fe bahá'í, va fer públic el seu missatge.

gent llatinoamericana ha enfortit molt aquesta tradició cristiana, que ja fa moltes dècades que està arrelada a Girona. Així doncs, els seguidors de la Reforma de Luter tenen una gran presència a la província i s'impliquen de manera activa en els problemes socials dels barris i les ciutats on treballen i viuen.

La confessió musulmana

L'altra gran comunitat religiosa gironina és la musulmana, que integra un bon gruix de les persones nouvingudes a les nostres contrades i que ha arrelat amb força i determinació. La gran majoria dels creients musulmans venen del Marroc i Gàmbia, però també del Senegal, Algèria, Tunísia i Síria. En total hi ha cinquanta-vuit mesquites censades a tota la regió, i tenen una presència especial a les zones costaneres i a les capitals de comarca.

La comunitat musulmana ha crescut enormement en els últims deu anys i s'ha convertit en una de les més visibles i notòries de la província. La gran majoria dels seus feligresos provenen del nord de l'Àfrica i han mantingut les seves tradicions i visions particulars de l'islam sunnita. Cal recordar que el llibre sagrat de l'islam és l'Alcorà, que només té un déu, que és Al·là, i que Muhàmmad (Mahoma) n'és l'últim profeta, però no pas l'únic. Jesús, Moisès i

>> Pregària nocturna durant el ramadà a la mesquita de la comunitat musulmana de Figueres.

Abraham en són personatges cabdals, però és que judaisme, cristianisme i islam, tot i les diferències evidents que hi observem, resen al mateix déu i comparteixen bona part de la seva història. No és casualitat, doncs, que se les conegui com les «religions del llibre»: totes tres són confessions monoteistes que neixen al Pròxim Orient i que tenen Abraham com a patriarca originari.

L'islam està regit per cinc pilars bàsics que tot practicant ha de tenir en compte: la *xahada* o professió de fe, amb la qual els fidels han de testimoniar que no hi ha més déu que Al·là i que Muhàmmad n'és el profeta; la *salat* o oració, a través de la qual adoren Al·là i en proclamen la grandesa; la *zakat* o almoïna obligatòria per ajudar aquelles persones que ho necessiten; el *sawm* o dejuni, a través del qual es purifiquen durant el mes de ramadà i, per acabar, el *hagg* o pelegrinatge a la Meca, a través del qual se celebra la unitat de tota la comunitat musulmana mundial.

De mica en mica, la fe musulmana s'ha anat assentant i s'han construït mesquites aptes per als seus fidels. En un primer moment, era freqüent veure com moltes d'aquestes mesquites estaven ubicades en garatges o espais no del tot adients, però a poc a poc han pogut construir edificis més grans i adequats.

>> Josep Soler en posició de meditació al dojo zen de la ciutat de Girona.

La Fe bahá'í

Entre les religions provinents de l'Orient Mitjà, també cal esmentar una de les tradicions més eclèctiques i incipientes que hi ha al món: la Fe bahá'í, que va néixer a l'Iran el 1863, sota el guiatge de Bahá'u'lláh, i que es fonamenta en el pacifisme i l'humanisme. Tot i ser una comunitat petita, d'unes quaranta persones, el nivell d'involucració i activisme que presenten és molt alt, ja que una de les seves característiques és creure en la unitat de la humanitat i en la incessant cerca de la veritat a través de la formació. La seva premissa és la construcció d'un món millor i pròsper, i advoquen sempre per la igualtat

i la unió. La seva fe és més aviat una espiritualitat, una cerca de la millora personal per millorar l'entorn. Fins i tot creuen que si la religió ha de causar desunió, és millor no tenir-ne.

És una de les religions amb més expansió mundial, cosa que aconsegueixen a través dels treballs locals per millorar socialment i espiritualment els barris allà on treballen o resideixen. Fan classes a nens, grups prejuvenils, reunions devocionals i, fins i tot, cercles d'estudi per al desenvolupament personal. Per assistir a aquestes trobades no cal ser bahá'í, només cal estar interessat en la millora personal. Entre les seves prioritats no hi ha el proselitisme,

i la relació que tenen amb les altres religions és molt bona, ja que creuen que Déu és igual per a tothom, que només hi ha una religió i que la revelació és progressiva al llarg del temps.

La Fe bahá'í avui en dia està perseguida en alguns països, com per exemple a l'Iran, la qual cosa ha fet que la terra natal de Bahá'u'lláh sigui un territori hostil per als practicants d'aquesta fe. El seu centre espiritual mundial és al mont Carmel de Haifa, a Israel, que és on també hi ha el santuari del Báb, precursor del fundador de la Fe bahá'í.

La meditació budista

Així mateix, el budisme ha arrelat amb força a Girona. En total hi ha constància de catorze espais de meditació budista, la qual cosa el converteix en una de les tradicions filosòficomatrimonials amb més implantació al territori. Per exemple, a Girona capital hi ha un petit dojo zen per a la meditació de tradició japonesa, és a dir, un temple que segueix els ensenyaments del mestre Guy Mokuho Mercier, que en va aprendre de Taisen

Deshimaru i va portar aquesta tradició filosòfica a Europa durant els anys cinquanta del segle xx.

El zen és una pràctica que aglutina la postura i la respiració, i que condueix a un viatge a l'interior d'un mateix. La seva pràctica o *zazen* consta de 45 minuts d'estar asseguts, 10 de moviment (*kinin*) i 45 minuts més d'estar asseguts. L'objectiu és el no objectiu; tot està bé com està, cal acceptar la realitat. És un retorn a l'origen a través de la pràctica. I també cal remarcar que la pràctica del *zazen* no es contradiu amb cap religió, la qual cosa el fa apte dins aquest nou sincretisme religiós actual, ja que no es practica per a un mateix, sinó per a tota la humanitat.

Un conte sufí

Per concloure la visió d'aquesta diversitat de mons i religions que tenim a les nostres contrades, voldríem compartir un conte sufí que ens mostra la incapacitat de les persones de veure la totalitat de la divinitat i que, potser, tal com diuen els bahá'í, només hi ha un

Déu per a tothom i el que ens passa és que les religions se centren només en alguns aspectes, però n'obvien d'altres, de manera que perdem la perspectiva del conjunt. El conte, recollit al llibre *La setena direcció. El conreu de la interioritat*, de Maria Teresa Guardans, diu així: «Hi havia una vegada cinc cecs molt a prop d'un elefant. Un d'ells, en tocar una de les potes, va creure que es trobava davant la columna d'un temple. Un altre, tot agafant la cua, estava ben segur d'haver trobat una escombra. A un tercer que, des de sota, li palpava el ventre, li semblava trobar-se sota una gran roca. El quart es va espantar molt perquè, tot topant amb la trompa, va pensar que havia tocat una serp. I el darrer, va enfilem-se a un dels ullals pensant-se que es tractava de la branca d'un arbre. Cadascun d'ells estava ben segur de la seva percepció i ja podeu imaginar ben bé que, per molt que discutissin i argumentessin, mai van arribar a posar-se d'acord. Es tractava d'una columna, d'una escombra, d'una gran roca, d'una serp o d'una barca? Qui tenia raó?».

>> Ofici religiós un diumenge al matí en una de les més de quaranta esglésies que la comunitat evangèlica té a Girona.